

11. Державний комітет статистики, Статистичний збірник Сільське господарство України за роками 2000–2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: \www/URL: http://ukrstat.gov.ua/
12. Державний комітет статистики, Статистичний збірник Наукова та інноваційна діяльність за роками 2007–2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: \www/URL: http://ukrstat.gov.ua/

ВЛИЯНИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО КАПИТАЛА АГРАРНОЙ НАУКИ НА ЭФФЕКТИВНОСТЬ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАИНЫ

Представлено теоретическое обобщение категории «интеллектуальный капитал аграрной науки», его организационно-институциональной структуры в Украине. Методом экономико-математического моделирования выявлено влияние финансирования «интеллектуального капитала аграрной науки»

на эффективность аграрной сферы. Результаты исследования могут быть применены экономистами в сфере аграрной экономики.

Ключевые слова: интеллектуальный капитал, аграрная наука, структура интеллектуального капитала, эффективность аграрной сферы.

Еремеева Анна Викторовна, аспирант, відділ інвестицій, Національний Науковий Центр «Інститут аграрної економіки», Київ, Україна, e-mail: eremeeva50@rambler.ru.

Еремеева Анна Викторовна, аспирант, отдел инвестиций, Национальный Научный Центр «Институт аграрной экономики», Киев, Украина.

Ieremieieva Anna, National Scientific Centre «Institute of Agricultural Economy», Kyiv, Ukraine, e-mail: eremeeva50@rambler.ru

УДК 330.111.62

Брайловський І. А.

МЕТА І ЗМІСТ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНИХ ПАРТНЕРСТВ

Стаття присвячена аналізу цілей і змісту державно-приватного партнерства та виділенню переваг, які отримують учасники від реалізації подібних угод. Виділені основні ознаки та сфери застосування ДПП. Наголошується, що попри розбіжності в цільових установах учасники угоди державно-приватного партнерства досягають компромісу в частині вирішення стратегічних завдань та зниження гостроти соціальних протиріч.

Ключові слова: державно-приватне партнерство (ДПП), приватний партнер, держава, інтереси, вигоди.

1. Вступ

Більшість країн світу давно оцінили економічні переваги державно-приватного партнерства (ДПП) як одного із засобів використання ресурсів приватного сектора економіки для вирішення нагальних проблем розвитку держави. Великий інтерес до практики ДПП спостерігається у пострадянських країнах, в першу чергу Росії та країнах-нових членах ЄС. Це пояснюється як потребами залучення додаткових коштів до розробки і впровадження інфраструктурних проектів (транспорт, житлово-комунальне господарство, медицина, освіта тощо), так прикладами успішного вирішення проблем.

Для більш ефективного використання механізмів державно-приватного партнерства в Україні, стану та перспектив розвитку цієї діяльності важливим є аналіз цілей і змісту подібних угод з точки зору взаємних вигід, ризиків та загальної місії цих двох економічних агентів — держави та приватного бізнесу.

2. Аналіз літературних даних і постановка проблеми

Проблеми державно-приватного партнерства, попри їх новизну і нетривалу історію досліджень ставали предметом уваги зарубіжних і вітчизняних дослідників, серед яких — А. Акінтоя [1], Р. Кантер [2], В. Губер та М. Ніл [3], Е. Кляйн, В. Г. Варнавський [4], М. В. Вілісов [5], А. Уварова, С. Глушков [6], В. А. Кабашкін,

А. А. Левченко, В. А. Сидоров [7] та багато інших. Одночасно, на початку будь-якого дослідження в цій та іншій тематичі має бути з'ясування змістовного наповнення термінологічного апарату, узагальнення точок зору на явище вказаних та інших науковців, з'ясування ареалу застосування об'єкта дослідження тощо.

Метою даної статті є визначення цілей і змісту державно-приватного партнерства та виділення переваг, які отримують учасники від реалізації подібних угод.

3. Результати досліджень державно-приватного партнерства

У широкому змісті, державно-приватне партнерство (ДПП) — це метод надання державних послуг, який поєднує приватний і державний сектор на довгостроковій контрактній основі, закріплюючи за кожною стороною певні зобов'язання [8, с. 98].

Основною метою виникнення державно-приватного партнерства є фінансування капіталомістких або малоприбуткових галузей економіки. Особливості державно-приватних партнерств у порівнянні з іншими механізмами фінансування полягають у тому, що партнери переслідують різні цілі, вирішують свої конкретні завдання, сторони мають різні мотивації. Держава зацікавлена в зростанні обсягів і поліпшенні якості надаваних послуг інфраструктурних і соціально орієнтованих галузей населенню і економічним агентам. Приватний сектор прагне стабільно одержувати і збільшувати при-

буток. Причому стратегічно мислячий бізнес вибудовує свої пріоритети в першу чергу не просто під розмір прибутків, а в інтересах стійкості одержання доходів від проектів.

При цьому обидві сторони зацікавлені в успішному здійсненні проектів у цілому. Проекти ДПП найчастіше полегшують вихід на світові ринки капіталів, активізують залучення іноземних інвестицій у реальний сектор економіки. Особливе значення ДПП має для економіки регіонів, де на його основі відбувається розвиток місцевих ринків капіталу, товарів і послуг.

Враховуючи, що ДПП передбачає скорочення державних капітальних витрат, короткостроковий ефект ДПП полягає у скороченні загального об'єму державних витрат і бюджетного дефіциту. У довгостроковій перспективі, майбутні потоки платежів і виплат приватного сектора також мають бути взяті до уваги. Коли проект ДПП реалізований, він зазвичай дешевше в поточних цінах у порівнянні з варіантом стандартних державних закупівель.

Наскільки він буде дешевшим, залежатиме від процентних ставок в обох випадках (оскільки процентні ставки, які виплачуються приватним сектором зазвичай вищі ніж в державному секторі), а відносний рівень ефективності досягнутий в двох випадках. Таким чином, якщо підвищення ефективності таке, що уряд одержує більше фінансових вигод від проектів ДПП, чим за допомогою традиційних державних закупівель, чиста приведена вартість (NPV) майбутніх доходів і витрат може бути покращена і, таким чином, реалізація проекту ДПП доступніша.

Отже, можна стверджувати, що ДПП є відносно доступнішим, ніж державні закупівлі, якщо він забезпечений вищим рівнем фінансових результатів. В той же час, багато що залежить від наявності або відсутності коштів на державні витрати або бюджетні обмеження уряду. Тому, приймаючи рішення про реалізацію проекту ДПП, необхідно оцінити, чи буде проект доступним в даному сенсі, чи вигідний він у порівнянні з традиційними закупівлями. Це означає, що оцінка можливості або доступності проектів ДПП повинні ґрунтуватися на порівняльній оцінці для традиційних закупівель і для проектів ДПП.

Кожна зі сторін партнерства робить свій внесок у спільний проект. Так, з боку бізнесу таким внеском є: фінансові ресурси, професійний досвід, ефективне управління, гнучкість і оперативність у прийнятті рішень, здатність до новаторства і т.п. Участь підприємницького сектору в спільних проектах звичайно супроводжується впровадженням більш ефективних методів роботи, удосконаленням техніки і технології, розвитком нових форм організації виробництва, створенням нових підприємств, у т. ч. з іноземним капіталом, налагодженням ефективних коопераційних зв'язків з постачальниками і підрядниками. На ринку праці як правило підвищується попит на висококваліфіковані і добре оплачувані професії [9].

На стороні держави в проектах ДПП – правочинності власника, можливість податкових і інших пільг, гарантій, а також одержання деяких обсягів фінансових ресурсів. Держава як головний суб'єкт і основний регулятор має право перерозподіляти при необхідності ресурси з чисто виробничих програм на соціальні цілі (освіта, охорона здоров'я, наука, культура), а це

в багатьох випадках не тільки сприяє загальному поліпшенню соціально-економічного клімату, підвищує інвестиційний рейтинг країни, але і прямо позначається на партнерських проектах. Більш того, у ДПП держава одержує більш сприятливу можливість зайнятися виконанням своїх основних функцій – контролем, регулюванням, дотриманням суспільних інтересів. Так, у міру розвитку ДПП у сфері інфраструктури держава може змістити акценти своєї діяльності з конкретних проблем будівництва і експлуатації об'єктів на адміністративно-контрольні функції. І немаловажне у зв'язку з цим те, що неминучі підприємницькі ризики перерозподіляються у бік бізнесу. Суспільна ж значимість ДПП полягає в тому, що в остаточному підсумку вииграє суспільство як глобальний споживач більш якісних послуг [3, р. 98–100].

Потенційні вигоди використання форми державно-приватного партнерства можуть складатися з того, що даний формат взаємин бізнесу і влади може забезпечити:

- більшу ефективність, а також економію часу при реалізації проектів і здійсненні робіт, за рахунок використання учасниками партнерства своїх найбільш сильних сторін;
- різноманітність у підходах до розробки і подальшого здійснення проектів за рахунок використання різних методів і розширення числа можливих варіантів;
- більш високу якість економіко-управлінських рішень при реалізації спільних проектів, забезпечувану кваліфікацією представників бізнесу і найбільш повне урахування суспільних потреб і соціальної значимості, яку забезпечують представники органів управління;
- інтеграцію суб'єктів бізнесу в громадське життя за рахунок його безпосереднього залучення в реалізацію значущих-соціально-значимих проектів;
- підвищення якості надаваних товарів і послуг за рахунок установлення більш жорсткого державного контролю;
- зниження соціальної напруги і негативного відношення до бізнесу з боку населення за рахунок визнання його внеску у вирішення соціальних проблем [5, с. 15–17].

Усе це дозволяє сьогодні органам влади розглядати ДПП як ефективний спосіб вирішення багатьох проблем соціально-економічного розвитку.

Результативність державно-приватного партнерства розглядається з погляду кожного з партнерів. Якщо для приватного сектора достатньо застосувати стандартні методи оцінки результативності, застосовні до будь-якої фірми, то для держави завдання є складнішим. Завдання, які держава намагається вирішити за допомогою державно-приватних партнерств, не можуть бути перелічені тільки кількісним способом. В остаточному підсумку всі подібні проекти націлені на вирішення стратегічних державних завдань, на зниження гостроти соціальних протиріч. Як указується в роботі [10], оптимальних механізмів оцінки результативності у вирішенні подібного роду не існує. Однак можна з упевненістю припустити, що чітке планування таких проектів і максимальна оцінка ризиків для них значно підвищують шанс на досягнення поставлених цілей обома сторонами.

4. Висновки

Основною перевагою ДПП у порівнянні з іншими видами договірних відносин між органами влади та приватним сектором є оптимальний розподіл повноважень щодо контролю над спільною діяльністю по наданню послуг населенню, в результаті якої буде досягнутий бажаний результат для обох сторін. Це досягається шляхом договірного узгодження ролей, ризиків і винагород та отримання стимулів для якісного надання послуг і, одночасно, використання гнучких підходів для досягнення бажаних результатів.

Основною перевагою ДПП для приватного сектора є те, що він отримують можливість для інвестицій у ті галузі соціально-економічного життя країни, які раніше вважалися сферою державних капіталовкладень і, таким чином, розширюють свої інвестиційні можливості.

Основними причинами, які спонукають державу до здійснення проектів ДПП, є переваги, пов'язані з підвищенням ефективності, зменшенням часу впровадження проектів, активним залученням інновацій і, зрештою, забезпеченням вищої продуктивності у сфері надання громадських послуг шляхом створення конкурентного середовища.

Література

1. Akintoye, A. The allocation of risk in PPP/PFI construction projects in the UK [Text] / A. Akintoye, Li Binga, P. J. Edwards, C. Hardcastle // International Journal of Project Management. — 2005. — Vol. 23(2005). — P. 25–35.
2. Kanter, R. M. Collaborative Advantage: Successful Partnerships Manage the Relationship, Not Just the Deal [Text] / R. M. Kanter // Harvard Business Review. — 1994. — № 72. — P. 96–108.
3. Huber, V. L. Effects of self and competitor goals on performance in an interdependent bargaining task [Text] / V. L. Huber, M. A. Neale // Journal of Applied Psychology. — 1987. — Т. 72. — P. 197–203.
4. Варнавський, В. Г. Частно-державне партнерство [Електронний ресурс] / Експертний канал «Открытая экономика». — Режим доступу: \www/ URL: http://www.opcc.ru/article_doc.asp?d_no=50578
5. Вилисов, М. Государственно-частное партнерство: политико-правовой аспект [Текст] / М. Вилисов // Власть. — 2006. — № 7. — С. 14–19.
6. Уварова, А. А. Мировой опыт и перспективы использования ГЧП в России [Текст] / А. А. Уварова, С. А. Глушков // Транспорт Российской Федерации : журнал о науке, экономике, практике. — 2008. — № 6. — С. 26–28.
7. Кабашкин, В. А. Развитие государственно-частного партнерства в регионах России [Електронний ресурс]: монографія / В. А. Кабашкин, А. А. Левченко, В. А. Сидоров. — Белгород: ИПЦ «ПОЛИТЕРРА», 2008. — Режим доступу: \www/ URL: http://regionalistica.ru/project/investproject/fed_instr
8. Якунин, В. И. Партнерство в механизме государственного управления [Текст] / В. И. Якунин // Социологические исследования. — М.: Институт социологии РАН. — 2007. — № 2. — С. 98–106.
9. Делмон, Д. Государственно-частное партнерство в инфраструктуре. Практическое руководство для органов государственной власти [Электронный ресурс]: пер. с англ. / Д. Делмон. — М.: ГЕО-ТЭК, 2010. — Режим доступа: \www/ URL: http://www.ppiaf.org/sites/ppiaf.org/files/publication/Jeff%20Delmon_PPP_russian.pdf
10. Ghere, R. Probing the Strategic Intricacies of Public-Private Partnership: The patent as a Comparative Reference [Text] / R. Ghere // Public Administration Review. — 2001. — № 4. — P. 441–451.

ЦЕЛИ И СОДЕРЖАНИЕ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Статья посвящена анализу целей и содержания государственно-частного партнерства и выделению преимуществ, которые получают участники от реализации подобных соглашений. Выделены признаки и сферы применения ГЧП. Отмечается, что, несмотря на различие в целевых установках участники соглашения государственно-частного партнерства достигают компромисса в части решения стратегических задач и снижения остроты социальных противоречий.

Ключевые слова: государственно-частное партнерство (ГЧП), частный партнер, государство, интересы, выгоды.

Брайловський Ілля Аркадійович, кандидат економічних наук, директор, ДП «Наукова спілка Донбасу», Донецьк, Україна, e-mail: brailovskiy@people.dn.ua.

Брайловский Илья Аркадьевич, кандидат экономических наук, директор, ДП «Научный союз Донбасса», Донецк, Украина.

Braylovskiy Illia, DP «Scientific union of Donbass», Donetsk, Ukraine, e-mail: brailovskiy@people.dn.ua